

om sortering af domfældte til statsfængsel. Betænkningen er allerede omtalt af Knud Waaben i den danske kronik i Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1951, side 358, og det skal derfor her blot anføres, at udvalget foreslår den siden 1948 praktiserede ordning, hvorefter fordelingen foretages af direktoratet for fængselsvæsenet, bibeholdt. Da grundlaget for fordelingen imidlertid efter denne ordning navnlig er utilfredsstillende, f. s. v. angår domfældte, der ikke tidligere har været i statsfængsel eller særanstalt, og som ikke har været underkastet mentalundersøgelse eller § 56 undersøgelse, foreslås gennemført en ordning, hvorefter der i alle egentlige straffesager (statsadvokatsager), i hvilke der skønnes at kunne blive tale om første gang at idømme en person en fængselsstraf, skal foretages en til § 56 undersøgelse svarende grundlæggende personundersøgelse, medmindre der i forvejen foreligger en § 56 undersøgelse eller mentalundersøgelse. Omend indretning af egentlige sorteringsanstalter anses for en endnu mere effektiv fremgangsmåde til tilvejebringelse af et tilfredsstillende sorteringsgrundlag, har udvalget under hensyn til de herskende økonomiske forhold ikke for tiden ment at burde fremsætte et almindeligt forslag herom, hvorimod der foreslås indrettet mindre sorteringsafdelinger i et eller flere af de 4 store lukkede anstalter (Københavns fængsler og statsfængslerne i Horsens, Vridsløselille og Nyborg) til midlertidig anbringelse af domfældte, hvis anbringelse giver anledning til særlig tvivl.

Glimt fra norsk kriminalstatistikk.

Av universitetsstipendiat *Anders Bratholm*.

Etter en beregning foretatt av Statistisk Sentralbyrå¹⁾ har ikke tallet på vanlige forbrytelser forandret seg særlig i løpet av de siste 50 år, når man tar befolkningsveksten i betraktning.

Det er imidlertid klart at en slik langtidsstatistikk er beheftet med særlig mange feilkilder, hvorav de viktigste vel er reformer i straffelovgivningen og forandringer i politiets effektivitet. Når det gjelder utviklingen av kriminaliteten den senere tid, skulle feilkildene være færre. Det fremgår av Kriminalstatistikk 1949 og 1950 at tallet på personer som enten har fått påtaleunntatelse for en forbrytelse eller er straffet for en forbrytelse (tilsammen utgjør de i kriminalstatistikken gruppen straffbare), har vært synkende de siste årene. Tallet på

¹⁾ Se Innstilling fra Barnevernskomitéen I, Oslo 1951 s. 137. De statistiske opplysninger ellers i artikkelen er fra kriminalstatistikken eller er fremkommet ved bearbeidelse av tallopgaver i denne. Opplysningen om kriminaliteten i 1952 har jeg fått direkte fra Statistisk Sentralbyrå.

straffbare i 1950 var 4156, som er en nedgang på 16 prosent i forhold til 1939, enda den voksne befolkning (over 14 år) har økt med 8 prosent i dette tidsrom. Nedgangen har fortsatt i 1951, derimot viser anmeldelsesstatistikken, som omfatter de fire største byer, en liten oppgang i dette år. Anmeldelsesstatistikken for 1952 viser derimot en liten nedgang i forhold til 1951.

Når man skal vurdere tallene for den ordinære forbrytelseskriminalitet, må man ta i betraktning at de ikke omfatter overtredelser av pris- og rasjoneringslovgivningen. Tallet på straffbare etter disse lov- bud var i 1946 ca. 10.000 (under krigen var tallet oppe i 24.000), men har i de siste årene falt jevnt, og i 1951 var det kommet ned på vel 2000.

Når det gjelder forseelser, altså lovovertrædelser som i regelen ikke kan straffes med mer enn 3 måneders fengsel, har det også vært en viss nedgang de senere årene, selv om tallet ikke er kommet så lavt det var i krigsårene. Årsaken til det lave forseelses-tall under krigen er antakelig den strenge rasjonering av vin og brennevin; det var først og fremst tallet på drukkenskapsforseelser, som utgjør omtrent 70 prosent av den totale forseelses-kriminalitet, som gikk ned. Beve- gelsen i den samlede forseelses-kriminalitet de siste 15 år illustreres bra ved disse cirka-tall fra henholdsvis 1936, 1942 og 1951: 46.000, 36.000 og 39.000. Samtlige tall refererer seg til personer straffet for forseelser, da det ikke fins noen statistikk over anvendelsen av påtale- unnløstelse ved forseelser.

Ved vurderingen av tilbakegangen i kriminalitets-tallene de senere år, må en ta i betraktning at det er skjedd en forskyvning oppover av befolkningens gjennomsnittsalder. Det er blitt forholdsvis færre i de yngre årsklasser, som har en særlig høy kriminalitetsrisiko. Ved å regne ut hvor mange straffbare det er pr. 1000 i de forskjellige alders- grupper, vil man imidlertid kunne eliminere denne feilkilde. Tar man menn i gruppene over 25 år, 21—25 år og 14—21 år, får man for 1938/39 følgende promilletall straffbare: 3.05, 7.15 og 6.24. For 1949/50 var de tilsvarende tallene: 2.44, 7.03 og 6.13. Det er altså en viss ned- gang i kriminaliteten også når man tar i betraktning endringen i be- folkningens aldersstruktur. Størst er, som man vil se, nedgangen for aldersgruppen over 25 år.

Når det gjelder tallforholdet mellom den mannlige og den kvinne- lige kriminalitet, er det ikke inntrådt nevneverdige forandringer. Nå som før krigen utgjør de straffbare kvinner under 10 prosent (i 1950 8 prosent) av det totale tall straffbare. Under krigen var tallet oppe i 15, men falt etter krigsslutt ganske raskt til det normale nivå.

Hva angår forseelsene, har den kvinnelige kriminalitet de siste årene ligget på ca. 5 prosent av den samlede kriminalitet. Under kri- gen var tallet meget høyere, ett enkelt år hele tre ganger så høyt.

Noen bemerkelsesverdig forandring i kriminalitetens fordeling på by og land har heller ikke skjedd. Nå som tidligere er forbrytelses-

frekvensen nesten tre ganger så høy i byene som på bygdene. I 1949 var pr. 1000 innbyggere i byene 2.4 straffbare mot 0.86 på bygdene. For riket i sin helhet var tallet 1.33.

Hva angår reaksjonene mot forbrytelsene, kan man på lang sikt spore en tendens til mildere behandling. Det har således vært en jevn økning i anvendelsen av betinget dom de årene vi har statistikk for. Mens i begynnelsen av dette århundre bare ca. 15 prosent av de straffbare for forbrytelser fikk gjort dommen betinget, steg prosenten jevnt og sikkert til den i årene før krigen nådde ca. 45, et nivå den siden — med en viss nedgang under krigen — har holdt seg på.

Denne økning skyldes dels visse lovendringer som har medført en utvidelse av domstolenes adgang til å idømme betinget straff, men dels skyldes økningen at domstolene under ellers like forhold anvender betinget dom hyppigere nå enn før.

Hyppigst anvendes betinget dom overfor dem som tidligere ikke er straffet. Loven begrenser jo også sterkt adgangen til å gi residivistene betinget dom. Av de tidligere ustraffede er det i dag ca. 75 prosent som får gjort fengselsstraffen betinget, mens tallet for residivistene er ca. 10. Dersom et lovforslag under utarbeidelse, som bl. a. går inn for en sterk utvidelse av den rettslige adgang til å anvende betinget dom overfor de tidligere straffede, blir vedtatt, må en nok regne med at denne prosentsats vil stige en del.

Også når det gjelder anvendelse av påtaleunntatelse, har det vært en viss økning i de senere årene. I 1949/50 var det i gruppen over 25 år 7 prosent som fikk påtaleunntatelse, for gruppen 21—25 år var tallet 16 og for gruppen 14—21 år hele 62. Til sammenlikning kan nevnes at de tilsvarende tall for 1935/36 var 5, 12 og 54.

Når det gjelder lengden av frihetsstraffen, er utviklingstendensen en noe annen enn ved anvendelsen av betinget dom og påtaleunntatelse. Man kan nemlig ved utmålingen av fengselsstraffen spore en tendens til økt strenghet. Mens således ca. 65 prosent av menn straffet for tyveri i 1937/38 fikk 90 dagers fengsel eller mindre, er prosenten i 1949/50 ca. 55. En tilsvarende nedgang er det for de andre forbrytelsesgruppene. Årsaken er vel bl. a. den økte erkjennelse av det uheldige i å bruke korte frihetsstraffer, særlig da overfor residivister.

På bakgrunn av de endringer som i de siste årtier har funnet sted med hensyn til valg av reaksjonsmidler, kan det ha særlig interesse å se på tilbakefallstallene. Med tilbakefall forstås en her personer som i prøve- eller observasjonstiden har begått en ny forbrytelse.

Både når det gjelder personer som har fått betinget dom og personer som har fått påtaleunntatelse, viser den siste tilbakefallsstatistikk meget gunstige tall. For personer som i 1946/47 fikk påtaleunntatelse, var tilbakefallet i den 2-årige prøvetid 5 prosent. Tallet var det samme for dem som fikk påtaleunntatelse i 1934/35, mens det for årene 1922/23 var betydelig høyere — 11. De tilsvarende tall for de betinget dømte med 3 års prøvetid var for de samme to-år: 10, 16 og 17. Ser man på

tilbakefallet ved de enkelte forbrytelser, viser det seg at nedgangen i tilbakefallshyppigheten i det alt vesentlige skyldes en sterk reduksjon i tyvenes tilbakefall. Mens tilbakefallsprosenten for tyver med betinget dom var ca. 25 i 1930-årene, var den for dem som ble dømt i 1946/47 13. Om årsaken til dette lave tilbakefall blant tyvene, er det vanskelig å si noe sikkert, men av faktorer som kan tenkes å ha hatt betydning, kan nevnes: 1. De gode beskjeftigelsesforhold man har hatt etter krigen med lett adgang til arbeid også for betinget dømte. 2. En mulig nedsatt effektivitet hos politiet på grunn av landssvikoppjøret og sterk nyrekruttering til politistyrkene. 3. En sannsynligvis meget høy prosent leilighetstyverier begått i forbindelse med overgangen fra krig til fred og pådømt i 1946/47. (Tilbakefallet blant leilighets-tyvene må selvsagt ventes å være lite.¹⁾)

Når det gjelder tilbakefallet blant løslatte fanger, har man ingen statistikk for årene etter krigen. For personer løslatt i 1930-årene etter sin første fengselsstraff, var tilbakefallsprosenten (observasjonstid 3 år) ca. 25, altså vesentlig høyere enn for personer som i de samme år fikk påtaleunntatelse (observasjonstiden for disse var dog bare 2 år) og en del høyere enn for dem som fikk betinget fengselsstraff. Dette er ikke overraskende, for såvidt som det i alminnelighet må antas at lovovertredere med den beste sosiale prognose får påtaleunntatelse, mens de med en noe dårligere prognose får betinget dom og de med dårligst prognose ubetinget fengselsstraff.

Anders Bratholm.

Nogle indtryk fra fængsler i Brasilien og Argentina.

Af fængselslæge E. REINHOLDT NIELSEN, Tarm.

Under en rejse i foråret 1952 havde jeg lejlighed til at besøge eet fængsel i Brasilien (São Paulo) og seks i Argentina. Jeg mødte overalt interesse for og forståelse af moderne synspunkter indenfor kriminologien.

Det store fængsel i São Paulo, der ledes af generaldirektør da Cruz Seco, er placeret i udkanten af byen i en park af stor skønhed og har et jordtilliggende på 50 hektar. I parken udenfor fængselsmuren ligger et lige indviet nyt kvindefængsel til 32 fanger. Det ledes, ligesom kvindefængslerne i Argentina, af en nonneorden. Selve fængslet er ret nyt,

¹⁾ En mer utførlig redegjørelse for de mulige årsaker til det lave tilbakefall for tyver med betinget dom i 1946/47 finner man i forfatterens artikkel, „Bruken av betinget dom ved forbrytelser og tilbakefallet blant de betinget dømte“ i Norsk Retstidende 1952 s. 262—263. Her finner man også en mer utførlig drøftelse av en rekke andre spørsmål berørt i nærværende artikkel.